

Міністерство культури України
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової
Інститут культурології НАМ України
Жешувський університет
Тайшаньський університет

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-творчої
конференції

Художня культура і мистецька освіта:
традиції та сучасність

Київ
2018

УДК 7.06+377/378(063)

Ху 98

Рекомендовано до друку Вченою радою НАКККіМ
протокол № 4 від 27 листопада 2018 р.

Ху 98 **Художня культура і мистецька освіта: традиції та сучасність:**
Зб. матеріалів Міжн. наук.-творч. конф., Київ, 20-21 листопада 2018 р.
Київ: НАКККіМ, 2018. 516 с.

ISBN 978-966-452-287-5

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-творчої конференції, проведеної Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв, Одеською національною музичною академією імені А. В. Нежданової, Жешувським університетом, Тайшаньським університетом, Інститутом культурології НАМ України 20-21 листопада 2018 року. До збірника увійшли тези доповідей, в яких розглянуто такі питання: українська культура як складова загальноєвропейського простору; діалог культур: традиції та сучасність; трансформаційні процеси в українській мистецькій освіті ХХІ століття; інноваційні технології в практиці сучасної освіти і культури; мистецтвознавча експертиза культурних цінностей; нові методологічні підходи дослідження джазового та естрадного мистецтва; культурно-мистецькі пошуки молоді.

Редакційна колегія:

Чернець В. Г. – ректор НАКККіМ, доктор філософії, професор, заслужений працівник освіти України, почесний академік НАМ України, академік АН Вищої школи України (*голова редколегії*); **Литвин С. Х.** – проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків НАКККіМ, доктор історичних наук, професор (*заст. голови редколегії*); **Лоренс Б.** – професор Інституту історії Жешувського університету, доктор габілітований історичних наук; **Лю Біцяян** – проректор державної консерваторії Тайшаньського університету, доктор мистецтвознавства, професор; **Шульгіна В. Д.** – професор НАКККіМ, доктор мистецтвознавства, професор; **Афоніна О. С.** – професор НАКККіМ, доктор мистецтвознавства, доцент; **Зосім О. Л.** – доцент НАКККіМ, кандидат мистецтвознавства, доцент (*відповідальна за випуск*).

Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу, за належність поданого матеріалу їм особисто, за вірне цитування джерел та посилання на них. Думки авторів можуть не збігатись із позицією редколегії.

УДК 7.06+377/378(063)

ISBN 978-966-452-287-5

© Національна академія керівних
кадрів культури і мистецтв, 2018
© Автори, 2018

кам часу, задовольнити духовні й естетичні потреби українського соціуму, розвивати міжкультурний діалог у глобалізованому європейському суспільстві.

Яскравим свідченням сказаного є активна творчість багатьох сучасних колективів, що розвивають цей напрям: Національний академічний оркестр народних інструментів України, Національна заслужена капела бандуристів України імені Г. І. Майбороди, Київський академічний ансамбль української музики «Дніпро», ансамбль народної музики «Святовид», Український академічний фольклорно-етнографічний ансамбль «Калина» та ін.

Нова хвиля відродження цього мистецтва на сучасному етапі певною мірою розкриває смисл вислову М. Поповича щодо пошуку оптимальних шляхів розвитку національної культури в умовах глобалізованого світу: «Варіантів катастрофи і втрати цінностей багато, варіант відродження лише один. Це – дбайливе збереження всього, що служило в нашій історії істині, добру і красі» [1, с. 724].

Таким чином, провідним чинником розвитку УАНІВ був і залишається процес національно-культурного відродження, інспірований патріотичним усвідомленням унікальності своєї культури як складової європейського культурного світу. Як і на початку ХХ ст., академічне народно-інструментальне виконавство сьогодні виконує важливу місію у розбудові української культури, в консолідації українського суспільства, в еволюції професійного музичного мистецтва, в активізації українсько-європейських гуманітарних зв'язків.

Використані джерела

1. Попович М. Нарис історії української культури. Київ: АртЕк, 2001. 728 с.

Лігус Ольга Марківна

УКРАЇНСЬКА ФОРТЕПІАННА ЕЛЕГІЯ ХІХ СТ. ЯК ЖАНРОВА КВІНТЕСЕНЦІЯ РОМАНТИЧНОГО СТИЛЮ

Музична творчість кожної музично-історичної епохи характеризується певними жанровими домінантами. Так, у музиці Середньовіччя панували мотет і меса, митці Відродження найактивніше створювали мадригали та річеркари, барокова творчість вирізняється розквітом інструментальної сюїти і concerto grosso, а композитори епохи Класицизму віддавали перевагу сонаті та симфонії. Однією з жанрових домінант доби Романтизму була фортепіанна елегія, що увібрала типові для мистецтва ХІХ ст. настрої туги, жалю та самотності. До цього ліричного жанру зверталось чимало романтиків різних національних культур, зокрема

Ф. Ліст, Ж. Массне, Г. Форте, Е. Гріг, Т. Безуглий, В. Заремба, М. Лисенко, О. Аляб'єв, М. Глінка, А. Аренський, В. Калінніков, С. Рахманінов.

Розгляд фортепіанних елегій українських композиторів Т. Безуглого, В. Заремби, М. Лисенка у контексті європейського романтизму виявив виняткову органічність сприйняття українськими митцями цього романтичного жанру. Вочевидь образно-психологічна барва «елегійності» була доволі співзвучна українській ментальності, для якої характерні журливість та розчуленість, на що звертали увагу дослідники української поетичної елегії: «В українців елегія – чи не «найнаціональніша» форма художньо-поетичного мислення» [1, с. 113].

Музична мова елегій Т. Безуглого (Елегія «Барвінок») та В. Заремби (Елегія «На кладовищі»), написаних у середині ХІХ ст., відбиває стан розвитку тогочасної української фортепіанної мініатюри, орієнтованої на загальноєвропейський тип образності й інтонаційності. Сумний ліричний образ, носієм якого виступає пісенно-романсова тема універсально-романтичного характеру, коротке фразування, невибагливість мелодики, гармонії та фактури – все це споріднює елегії Т. Безуглого та В. Заремби із салонними ліричними п'єсами першої половини ХІХ ст.

При цьому в Елегії «Барвінок» вже простежується прагнення композитора наділити твір українським колоритом. Про це свідчить як назва п'єси, так і близькість її тематизму до українських народно-національних джерел. Специфіка музичної мови основної теми (доволі вузький діапазон, підкреслення мінорної барви плавним мелодичним рухом навколо ІІІ ступеня, повторність ритмічної формули) споріднює цю елегію з лірико-побутовими українськими народними піснями щемливого характеру.

Дві елегії М. Лисенка (Елегія «Журба» е-moll, ор. 39 № 3 та Елегія fis-moll, ор. 41 № 3), створені на межі ХІХ–ХХ ст. – наступний етап розвитку цього жанру в українській музиці. Окрім помітної орієнтації композитора на різні жанрові моделі елегії, створені західноєвропейськими романтиками Ж. Массне та Е. Грігом, у цих творах ще виразніше простежується тенденція до національного увиразнення жанру.

У процесі аналізу Елегії «Журба» виявилися стилістичні аналогії з Елегією Ж. Массне (ор. 10 № 5): від спільної тональності – до різноманітних елементів тематизму (тенорова теситура основної теми, фактури, вираженою двома лініями: нижньою, в якій проводиться мелодія, та верхньою – пульсуючим гармонічним супроводом, гармонічна канва, використання паралельного мажору, форшлагів, тощо). Цілком імовірно, що М. Лисенко добре знав елегію французького романтика, яка була

популярною у другій половині XIX ст. При цьому твір українського митця є оригінальним зразком жанру елегії, на що вказує суттєве оновлення М. Лисенком драматургії, форми і фактурної тканини.

В іншій елегії М. Лисенка – *fis-moll* (ор. 41, №3) спостерігаються численні паралелі (драматургічні, структурні, стилістичні) з Елегією *a-moll* (ор. 38, № 6) Е. Гріга. Особливо подібними видаються початкові теми обох елегій, в основі яких примхлива, насичена хроматизмами тріольна мелодія, що ламаною лінією сходить донизу, відштовхуючись від витриманого тону домінанти. Однак у кожному випадку ця мелодія має різний характер: у Е. Гріга – скерцозний, фольклорного забарвлення, підхоплений надалі безхмарно-діатонічним тематизмом наступної теми, а в М. Лисенка – сумний, емоційно напружений. На відміну від елегії Е. Гріга, хроматичні інтервали елегії українського романтика звучать наспівно, жалібно, нагадуючи характерні інтонації українських народних лірико-побутових пісень, плачів і дум.

Отже, створюючи свої елегії, М. Лисенко переосмислював західноєвропейські традиції цього жанру крізь призму української пісенно-романсової та фольклорної образності й інтонаційності.

Здійснений аналіз елегій Т. Безуглого, В. Заремби та М. Лисенка доводить, що особливість еволюції цього жанру в українській фортепіанній музиці XIX ст. полягала у підсиленні його емоційно-психологічної барви «елегійності». Увібравши типові для романтичного мистецтва настрої розлуки, туги, жалю, самотності, які також вирізняють українську ментальність, жанр елегії не випадково посів особливе місце в українській музиці епохи Романтизму. Вищенаведені міркування дають підстави визначити українську фортепіанну елегію XIX ст. як жанрову квінтесенцію романтичного стилю.

Використані джерела

1. Ткаченко О. Г., Лахтар О. С. Українська романтична елегія й кордоцентризм: деякі аспекти взаємопроникнення // Вісник СумДУ. Серія: Філологія. № 1. 2007. Т. 1. С. 113–116.

Лукашева Людмила Тимофіївна

ТВОРЧИЙ ФЕНОМЕН М. М. СИНЕЛЬНИКОВА В КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ МИНУЛОГО І СЬОГОДЕННЯ

У вік цифрових технологій логічними стають процеси інтеграції, глобалізації та інші інноваційні винаходи, що зумовлені динамізацією технічних наук й щільно увійшли до понятійно-категоріального апарату

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Аверіна Валерія Валеріївна, магістрантка НАКККіМ

Авраменко Євгеній Тарасович, магістрант НАКККіМ

Андросова Дарія Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри теоретичної та прикладної культурології ОНМА ім. А. В. Нежданової

Антонова-Колесник Катерина Антонівна, аспірантка кафедри естрадного виконавства НАКККіМ

Антонюк Валентина Геніївна, доктор культурології, професор, завідувач кафедри камерного співу НМАУ ім. П. І. Чайковського, член НСТД України, НВМС, заслужена артистка України

Афоніна Олена Сталівна, доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри естрадного виконавства НАКККіМ

Бакумець Анастасія Юріївна, аспірантка НАКККіМ

Балабан Олег Григорович, викладач ДШМ ім. Б. Р. Гмирі, м. Лебедин Сумської обл., власник освітнього ресурсу «Ноти українських композиторів»

Бачинська Юлія Віталіївна, магістрантка ПНУ ім. В. Стефаника

Беда Ольга Михайлівна, аспірантка НАКККіМ

Бедріна Надія Сергіївна, кандидат культурології, асистент кафедри культурних універсалій Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Безугла Руслана Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри графічного дизайну НАКККіМ

Бекіров Усеїн Ризайович, аспірант кафедри естрадного виконавства НАКККіМ

Белявіна Наталія Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри сценічного та аудіовізуального мистецтва НАКККіМ, заслужений діяч мистецтв України

Биркович Тетяна Іванівна, доктор наук з державного управління, професор, професор КУК

Біскуп Олександра Іванівна, викладач-методист Бібрської музичної школи, м. Бібрка Львівська обл.

Богачев Роман Михайлович, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського»

Бойко Павло Андрійович, аспірант кафедри теорії та історії музичного виконавства НМАУ ім. П. І. Чайковського

Бондар Володимир Олексійович, магістрант РДГУ

Бохоновська Анастасія Олександрівна, магістрантка НАКККіМ

Брайченко Тетяна Федосіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, заступник завідувача кафедри естрадного виконавства НАКККіМ

Буханевич Аліна Петрівна, магістрантка НАКККіМ

Кушнірук Ольга Панасівна, кандидат мистецтвознавства, с. н. с., с. н. с. ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, член НСК України

Лавриненко Анастасія Володимирівна, аспірантка НАКККіМ

Лай Юеге, аспірантка кафедри образотворчого мистецтва Південно-українського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (КНР – Україна)

Ластовецька-Соланська Зоряна Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри історії музики ЛНМА ім. М. В. Лисенка

Левицька Катерина Сергіївна, магістрантка НМАУ ім. П. І. Чайковського

Левко Вероніка Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри естрадного виконавства НАКККіМ, відповідальний секретар КМВ АДЕМ України

Лелет Марина Сергіївна, магістрантка НАКККіМ

Ленарт Леонтій Дезидерович, викладач-методист, викладач класу цимбалів ДШМ, смт. Середне Ужгородського району Закарпатської області, Ужгородського музичного коледжу ім. Д. Є. Задора, Ужгородського ККіМ, заслужений працівник культури України

Лисенко Марія Сергіївна, магістрантка НАКККіМ

Личковах Володимир Анатолійович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін НАКККіМ, заслужений працівник освіти України, академік АН Вищої освіти України

Лігус Валентин Олександрович, доцент кафедри музичного мистецтва КНУКіМ, заслужений артист України

Лігус Ольга Марківна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Лоренс Беата, доктор габілітований історичних наук, професор Інституту історії Жешувського університету (Польща)

Лошманова Олена Володимирівна, аспірантка НАКККіМ

Лукашева Людмила Тимофіївна, аспірантка НАКККіМ

Лю Бінцян, доктор мистецтвознавства, професор, проректор з навчальної та наукової роботи державної консерваторії Тайшаньського університету (КНР)

Ляшенко Лідія Леонідівна, кандидат культурології, викладач Коледжу інформаційних систем і технологій КНЕУ ім. В. Гетьмана, член Всеукраїнського творчого об'єднання Конгрес літераторів України

Мазепа Тереса Лешеківна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування ЛНМА

Станіславська Катерина Ігорівна Візуальний та тілесний повороти як підґрунтя видовищної культури постмодерну.....	69
Шеретюк Руслана Миколаївна Орденське малярство Речі Посполитої крізь призму творчості художника-тринітара Яна (Йосифа) Прехтля (1737 – 1799).....	71
Шуміліна Ольга Анатоліївна Соната для скрипки і чембало Максима Березовського: питання виконавського складу.....	73

СЕКЦІЯ 1

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ

Антонова-Колесник Катерина Антонівна Європейський вектор мистецької діяльності М. В. Лисенка	76
Бакумець Анастасія Юріївна «Пори року»: композиційна цілісність хорових творів українських композиторів.....	78
Бедріна Надія Сергіївна Комплекс заходів щодо відродження народних художніх промислів на Харківщині як складової туризму.....	81
Ванюга Людмила Степанівна Основні чинники регіоналізації театрального життя Тернопільщини періоду незалежності України	83
Василенко Ольга Валентинівна Ораторія Євгена Станковича «Страсті за Тарасом» на тексти Тараса Шевченка: жанрово-стильові параметри	85
Воробйова Наталія Борисівна Творчий доробок Романа Майбороди	87
Гайдичук Олена Степанівна Збірник пісень М. Федоріва на слова Т. Курпіти «Сальви і мальви» та його роль у вихованні патріотичного духу в українській діаспорі США	89
Давлатова Тамара Ілхомжонівна Творчий шлях Марії Донець-Тессейр (за архівними матеріалами).....	93

Дика Ніна Орестівна	
Постать Зенона Дашака-камераліста у дзеркалі епохи (до 90 роковин від дня народження)	95
Залевська Олена Григорівна	
Андрій Гнатишин – духовні грані творчості	98
Заря Світлана Валеріївна	
Телевізійна реклама в національно-культурному просторі України....	100
Іваненко Тетяна Олександрівна	
Український шрифтовий дизайн: відродження та тенденції.....	101
Калиниченко Ярослав Олегович	
Музична культура Харкова як складова загальноєвропейського простору	103
Каменська Вероніка Юріївна	
Прояви неокласицизму в українській фортепіанній музиці 60-70-х рр. ХХ століття.....	106
Кирея Марія Вікторівна	
Історіографія мистецької діяльності Богдана Антківа	107
Кольц Ілга Петрівна	
З історії відділу народних інструментів Миколаївського коледжу музичного мистецтва	109
Крайлюк Любов Валентинівна	
Проблеми синтезу монументального живопису з архітектурою (на прикладі творчості Василя Наумця).....	111
Кубриш Наталія Романівна	
Образ Григорія Сковороди у творчості українських скульпторів І. П. Кавалерідзе і М. І. Степанова.....	114
Кушнірук Ольга Панасівна	
Жанрово-стильові особливості Симфонії-концерту № 6 О. Яковчука у проекції постмодернізму	117
Лігус Валентин Олександрович	
Українське академічне народно-інструментальне виконавство у контексті національно-культурного відродження.....	119
Лігус Ольга Марківна	
Українська фортепіанна елегія ХІХ ст. як жанрова квінтесенція романтичного стилю.....	121